

Kohtulahendite kogumik

Liidetud kohtuasjad C-27/25 ja C-356/25

SU jt

versus

An Coimisiún Pleanála jt

(eelotsusetaotlused, mille on esitanud Court of Appeal (Iirimaa) ja High Court (Iirimaa))

Euroopa Kohtu (neljas koda) 16. juuli 2026. aasta kohtuotsus

Eelotsusetaotlus – Keskkond – Direktiiv 92/43/EMÜ – Direktiiv 2009/147/EÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Erikaitsealad – Asjakohane hinnang seoses kava või projekti tagajärgedega, mis võivad kaitseala selle kaitse-eesmärke arvestades mõjutada – Eelnev hindamine – Erikaitseala alapõhiste kaitse-eesmärkide kehtestamata jätmine

1. *Eelotsuse küsimused – Vastuvõetavus – Tingimused – Kohtuasja faktiliste asjaolude või esemega seotud küsimused – Täidetud tingimus – Põhikohtuasjas esitatud avalduse tuvastuslik laad – Mõju puudumine (ELTL artikkel 267)*

(vt punktid 29–37)

2. *Keskkond – Direktiiv 92/43 – Direktiiv 2009/147 – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Erikaitsealad – Liikmesriikide kohustused – Nende tagajärgede asjakohane hindamine, mida kava või projekt alale avaldab – Hindamine asjaomase ala alapõhiste kaitse-eesmärkide alusel – Erikaitseala alapõhiste kaitse-eesmärkide puudumine – Tagajärg – Liikmesriigi ametivõimude võimatus asjakohaselt hinnata kava või projekti tagajärgi sellele alale (Nõukogu direktiiv 92/43, artikli 6 lõige 3)*

(vt punktid 38–75, 84 ja resolutsioon)

3. *Keskkond – Direktiiv 92/43 – Direktiiv 2009/147 – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Erikaitsealad – Liikmesriikide kohustused – Nende tagajärgede asjakohane hindamine, mida kava või projekt alale avaldab – Eelnev hindamine selle kohta, kas on vaja asjakohaselt hinnata tagajärgi, mida kava või projekt erikaitsealale avaldab – Selle ala alapõhiste kaitse-eesmärkide puudumine – Tagajärjed – Mõju puudumine selle hindamisele, kas kava või projekt on seotud asjaomase*

ala kaitsekorraldusega või on selleks vajalik – Liikmesriigi ametivõimude võimatus õiguspäraselt hinnata, kui tõenäoline on oluline mõju sellises geograafilises piirkonnas asuvatele kaitsealadele, mida kava või projekt tõenäoliselt mõjutab
(Nõukogu direktiiv 92/43, artikli 6 lõige 3)

(vt punktid 76–84 ja resolutsioon)

4. *Eelotsuse küsimused – Tõlgendamine – Tõlgendava kohtuotsuse ajaline kehtivus – Tagasiulatuv jõud – Euroopa Kohtu kehtestatav piirang – Tingimused – Tõsiste häirete risk – Täitmata tingimus*
(ELTL artikkel 267)

(vt punktid 85–90)

Kokkuvõte

Euroopa Kohus, kellele esitati eelotsusetaotlus, analüüsis, kas liikmesriigi ametivõimud saavad õiguspäraselt teha loodusdirektiivi¹ tähenduses asjakohase hindamise või eelneva hindamise kava või projekti tagajärgede kohta Natura 2000 alale, kui selle ala alapõhiseid kaitse-eesmärke ei ole veel kindlaks määratud.

An Coimisiún Pleanála (maaplaneerimise amet, Iirimaa; edaspidi „amet“) andis 28. septembri 2022. aasta ja 8. novembri 2023. aasta otsustega ehitusload ühe tuulepargiprojekti ümberehituskava jaoks ja teise tuulepargiprojekti ehitamise tarbeks, kusjuures mõlema pargi asukoht on – linnudirektiivi² alusel erikaitsealaks määratud – Blackwater Callowsi erikaitseala läheduses.

Nende otsuste vastuvõtmise ajaks ei olnud Iirimaa veel kehtestanud Blackwater Callowsi erikaitseala jaoks alapõhiseid kaitse-eesmärke.

Kuna nende kahe otsuse õiguspärasus vaidlustati kohtus, küsivad Iiri kohtud, kelle menetluses need vaidlused on³, Euroopa Kohtult, kas loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi ametivõim võib kava või projekti loataotluse läbivaatamisel õiguspäraselt kas eelhindata või asjakohaselt hinnata selle kava või projekti tagajärgi kogu kaitsealale, kui asjaomasel erikaitsealal puuduvad alapõhised kaitse-eesmärgid.

Euroopa Kohtu hinnang

Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud kaitseala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see avaldab ala kaitse-eesmärkidele.

¹ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102; edaspidi „loodusdirektiiv“).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7; edaspidi „linnudirektiiv“).

³ Kohtuasjas C-27/25 esitas eelotsusetaotluse Court of Appeal (apellatsioonikohus, Iirimaa). Kohtuasjas C-356/25 on eelotsusetaotluse esitanud kohus High Court (kõrge kohus, Iirimaa).

Seega tuleneb loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 selgest ja ühemõttelisest sõnastusest, et asjakohane hindamine tuleb läbi viia asjaomase ala alapõhistele kaitse-eesmärkidele toetudes. Järelikult ei saa sellist hindamist õiguspäraselt läbi viia, kui neid eesmärke ei ole kindlaks määratud.

Seda tõlgendust kinnitab käsitletud sätte normatiivne kontekst.

Ühelt poolt ei ole nõue viia läbi asjakohane hindamine seoses kaitseala kaitse-eesmärkidega puhtalt formaalne. Vastasel juhul ei vastaks selline hindamine kohtupraktikas kehtestatud nõuetele, mille kohaselt hinnangus ei tohi olla lünki ning selles peavad olema täielikud, täpsed ja lõplikud seisukohad ja järeldused, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused asjaomasel kaitsealal kavandatud tööde mõju kohta.

Teiselt poolt on eelnevalt kindlaks tehtud ja iga kaitseala alapõhiste kaitse-eesmärkide kindlaksmääramine hindamismenetluse läbiviimisele eelnev ja vältimatu etapp.

Nimelt kehtivad selle direktiivi artikli 6 lõikest 3 tulenevad kohustused erikaitsealade suhtes alates hetkest, mil liikmesriigid on need linnudirektiivi alusel erikaitsealadeks klassifitseerinud.

Seejärel tuletas Euroopa Kohus meelde selle direktiiviga taotletavaid eesmärke, milleks on tagada kõigi direktiivi I ja II lisas loetletud liikide ja elupaigatüüpide soodne kaitsestaatus.

Kui aga alapõhised kaitse-eesmärgid, mis täpsustaksid nimetatud üldeesmärgi seoses asjaomase alaga, puuduvad, siis põhineb asjakohane hindamine, mille liikmesriigi ametivõimud peavad läbi viima, alusel, mille täpsuse ja täielikkuse aste on ebapiisav, mille tagajärjel suureneb risk, et loa saavad kavad või projektid, mis kahjustavad ala terviklikkust.

Euroopa Kohus järeldas, et kui asjaomase erikaitseala jaoks ei ole eelnevalt kehtestatud alapõhiseid kaitse-eesmärke, ei saa liikmesriigi ametivõim asjakohaselt hinnata kava või projekti mõju selle ala terviklikkusele.

Seoses etapiga, kus eelhindatakse kava või projekti poolt kaitsealale avaldatavat keskkonnamõju, tuletas Euroopa Kohus meelde, et sellise kava või projekti keskkonnamõju asjakohase hindamise nõue on seatud sõltuvusse kahest järgmisest kumulatiivsest tingimusest: kõnealune kava või projekt ei tohi olla seotud asjaomase ala haldamisega või selleks vajalik ning peab tõenäoliselt avaldama alale olulist mõju.

Eelneva hindamise etapi eesmärk on teha kindlaks, kas need tingimused on täidetud.

Esimese tingimuse kohta märkis Euroopa Kohus, et kaitseala alapõhiste kaitse-eesmärkide kehtestamine ei ole tingimata vajalik selleks, et teha kindlaks, kas kõnealune kava või projekt on otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või on selleks vajalik.

Samuti ei saa teise tingimuse analüüsiga seoses välistada, et nende kaitsealade kindlaksmääramine, mida kava või projekt võib mõjutada, võtmata arvesse iga kaitseala alapõhiseid kaitse-eesmärke, võib toimuda eelkõige siis, kui selle geograafilise ala piiritlemine, mida kava või projekt võib mõjutada, võimaldab ettevaatuspõhimõtte kohaselt nõutava kindlusega välistada objektiivsete kriteeriumide alusel – nagu vahemaa sama kava või projekti ja kaitsealade vahel ning see, kas on olemas usutavad mõjutamisvõimalused või mitte – mis tahes riski, et teatud kaitsealad on mõjutatud.

Seevastu kaitsealade puhul, mis asuvad nimetatud geograafilises piirkonnas, ei saa liikmesriigi pädevad ametivõimud seda, kas on tõenäoline või esineb risk, et nimetatud kaval või projektil on oluline mõju nendele aladele, hinnata, võtmata arvesse nende alade alapõhiseid kaitse-eesmärke.